

Lubniku. Ob upokojitvi ni nič premišljevala, kako bo izrabila prosti čas, saj je že vnaprej vedela, da bo odšla nekam v gore, a ne počivat, temveč delat. Brezdelja ni poznala. V Pogačnikovem domu na Kriških podih je bila kuharica polnih deset sezon. Delo je opravljala z veliko zagnanostjo in veseljem. Nihče ni odšel iz postojanke lačen, vsakemu obiskovalcu je hotela kar najbolje ustreči. Bila je vedno dobre volje in nasmejana, prijetno je bilo poslušati njeno škofjeloško govorico.

Zadnja leta je živela s spomini na nepozabne dni v hribih, posebno v Julijcih. Najpogosteje so ji misli uhajale na Kriške pode, v Pogačnikov dom in Trento.

S hvaležnostjo se je bomo spominjali.

PD Radovljica

Šest desetletij Jožeta Žvoklja

Januar je pri koncu, pred menoj pa beležka z datumi in imeni nekaterih znancev in prijateljev, ki bodo prihodnji mesec leto dni ali pa kar celo desetletje starejši. Nenadoma se pogled ustavi: **Jože Žvokelj**, 25. 2. 1934 na Planini pri Ajdovščini.

Lepa reč! Ne morem se znebiti presenečenja: »Bo ta vzravnani, krepki, tovariški dečko mladostnega videza res ravnokar šestdesetletnik?«

Podatki ne lažejo, le zavest se težko sprizjani z mislijo, da je tudi najino znanstvo že staro, on pa na oko tak — no, skoraj prav tak — kot nekoč.

Zagotovo sva se prvič srečala tam v zgodnjih petdesetih letih nekje na pobočjih nama obema ljubega Storžiča, potem pa še pogosto in ob vseh mogočih priložnostih.

Jožetova otroška leta so zaznamovana z mnogimi neprijetnimi spomini, med drugim na čase, ko je s starši bežal iz fašistične Italije v staro, kraljevo Jugoslavijo, na denarne in druge stiske mnogoštevilne družine, ki se je v Kranju stiskala v eni sami sobi, pa na nezgodo tik po osvoboditvi, ko je bil kot zvedav, odraščajoč fantič zaradi eksplozije minskega vžigalnika ob oko in tri prste.

Njemu podobno je, da ga nesreča ni vrgla iz tira; zanimal se je za nogomet, atletiko, boks, kolesarjenje, se junija 1948 priključil tedaj samostojnemu PD Iskra Kranj, hodil v gore in se udeleževal udarniških akcij pri obnovi in gradnji koč.

Leta 1950 postane učenec v šoli za elektroinstalaterje. Vsa leta je najboljši, prisluži si vpis v zlato knjigo in priporočilo, naj nadaljuje na Srednji tehniški šoli. Ko spričo kadrovske stiske in nerazumevanja v podjetju iz tega predloga ni nič, se zaposli. Izkaže se v stroki, po opravljenem mojstrskem izpitu vzgoji veliko vajencev in organizira servisno dejavnost. Nekaj let je tudi samostojen obrtnik in končno vodja žičnic RTC Krvavec, za kar se odloči, da bi bil tudi pri delu v gorskem okolju.

Zanimanje za plezanje ga leta 1950 vodi v AO PD Kranj. S prijateljem **Petrom Kešetom** s slabo opremo in obilico sreče cela in živa prestaneta kratkotrajno uvajanje v spretnosti alpinizma. Prve vzpone opravi v stenah Triglava, Razorja, Prisojnika, Storžiča in drugih gora. Po letu dni je Jože član AO. Številne gorske nesreče mu dajo misliti, zato se znajde med pripravniki, po izpitu pred **Župancičem, Koblarjem** in **Vavknom** septembra 1952 na Vršiču pa, osemnajstleten, že kar med člani GRS.

Hkrati neumorno pleza, ob pogostih menjavah kadrov pa z občasnimi prekinitivami deset let načeljuje AO Kranj. S sebi lastno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo vzgaja pripravnike in vneto pomaga pri organizaciji odprav v Centralne Alpe, na Sinjajevino v Črni gori, na Komove, na Prokletije. Leta 1963 je član prve prave odprave v gore Kavkaza; v času, ko o odpravah bolj odločajo politiki kot nabrušeno moštvo, pa je tudi kandidat za prvo himalajsko odpravo.

Ogromno pleza v glavni skupini Juljskih Alp od Triglava do Jalovca, pa v Karavankah in v Kamniških in Savinjskih Alpah. V slednjih mu je slejkoprej najbolj pri srcu in v najlepšem spominu skalnato obzidje nad Češko koč, kjer ima tudi nekaj lepih prvenstvenih poletnih in zimskih smeri v Kočni in Grintovcu. Seveda mu ne manjka vzponov v Alpah, med katerimi sta mu najbolj pri srcu Matterhorn in Dufourspitze v Monte Rosi, medtem ko bližnjih Visokih Tur z Großglocknerjem in okolico skoraj ne omenja, čeprav jih je s prijatelji in varovanci pogosto

obiskoval kar mimogrede, neredko v enem dnevu tja in nazaj.

Pózna petdeseta leta so bila značilna za velik tehnični razvoj reševanja v gorah, kar je za novosti in razmišljanje vnetega Jožeta še posebej vleklo. Bilo je veliko novega, časi, ko je vsak po svoje delal vozle, so se iztekali. Z ustanovitvijo IKAR, ki je gradila na pridobitvah nemških vojaških raziskav v času druge svetovne vojne in jih izboljševala, so pričeli uvajati novo reševalno opremo in nove metode reševanja, uveljavljalo se je letalsko reševanje, nova spoznanja o snegu in plazovih, o izčrpanosti in podhladitvi in še marsikaj drugega. Večjo težo je dobila tudi preventiva. Nič čudnega, če se je Jože odločil, da svoje veščine še dopolni in je 4. julija 1967 opravil izpit za instruktora GRS. Svojo zrelost in usposobljenost je še pred zaključkom tečaja moral dokazati kot vodja akcije ob nesreči alpinistov **Toma Križnarja** in **Uroša Škrlija** v Široki peči. Kot instruktorec je odtelej sodeloval in vodil tečaje po vsej Sloveniji in drugih republikah nekdanje Jugoslavije.

Skupaj z inštruktorjema **Tončkom Langerholcem** in **Stanetom Rotarjem** ter tedanjim načelnikom PGRS Kranj **dr. Gorzdom Zavrnikom** je prispeval k odlični operativni in siceršnji pripravljenosti te postaje. Neštetokrat se ga spominjam, kako je tiste čase s ponosom govoril, da se s takim moštvom ne boji lotiti nobene akcije. Žal je po nesmiselni, tragični smrti dr. Zavrnikova v nesreči helikopterja pod Češko kočo polet in zagon v postaji popustil in se je sploh marsikaj tako zelo spremenilo, da Jože v novih okoliščinah že kmalu ni več našel možnosti, niti videl smisla za nadaljnje sodelovanje.

Meni in še marsikomu je bilo žal sijajnega in talentiranega instruktora, stoodstotnega operativca. Zmagala je ležernost ob načelnih ugotovitvah, da naj protislovja in spore rešujejo pač postaje, v katerih se ta pojavljajo, nihče pa se ni zares potrudil, da bi stvari postavil tja, kamor sodijo, kar sploh ne bi bilo težko, saj zoprvanje ni prihajalo iz vrst aktivnih reševalcev, pač pa od povsem drugod.

Jože sam o teh izkušnjah — kakor tudi o svojem delu — najraje s tajinstvenim nasmehom molči. Najbrž si misli: »Tisti, ki sem jih učil in reševal, že vedo, koliko je ura in kdo je kdo; ni treba, da vse tisto, kar počnem, kar me tare ali veseli, obešam na veliki zvon!«

Dam mu povsem prav; pa vendar je v naši pogrošni družbi kdaj pa kdaj le treba stegniti jezik in osvežiti spomin, saj vse, kar imamo, počiva na minulem delu tovarišev, ki jih že ni več med nami ali pa še so, pa prav tako neradi pripovedujejo zgodbe o svojem samaritanskem delu. Naj z njimi tudi današnji reševalci, ki niso nič drugačni, kot so bili Jože in njemu enaki,

vedo, da brez težav ne gre nikjer, da se jih z voljo in požrtvovalnostjo vselej da premagati v korist ponesrečenca, če le njegove poškodbe niso prehude, in da končno ljudje vedno z občudovanjem in priznanjem spremljajo njihovo delo.

Med brskanjem po spominih Jože tu in tam vendarle malce popusti in pove kakšno doslej pozabljeno zgodbo, ki sodi v zgodovino GRS.

Rad se spomni ene od prvih medpostajnih vaj GRS, ki je potekala pozimi 1953/54 na Kriških podih. Med zbranimi so bili številni že preminuli veterani naše GRS: **Jože Čop**, **Stane Koblar**, **Uroš Župančič**, **Maks Medja**, **Karel Korenini**, **prof. dr. France Avčin**, **Dolfe Kramžar**, od še živih pa **dr. Miha Potočnik**, **Ciril Praček**, **dr. Evgen Vavken**, **Janez Brojan starejši** in še mnogo takrat aktivnih reševalcev. Na teh vajah so v povezavi z Alpskim centrom v Lescah preizkušali sodelovanje z letalci, ki so ob obilnem novo zapadlem snegu reševalcem iz letala metali hrano in odeje. V meglji je bilo zbiranje tovorov kaj zahtevna dodatna naloga. Zanimiv podatek za predzgodovino letalske podkomisije GRS!

Jože nadaljuje še z drugo, malce bolj shrljivo pripovedjo, poučno za vodnike lavinskih psov. »Na tem tečaju bi bilo kmalu po meni. V odeje zavitega so me zakopali v sneg in me izgubili. Dolgo me niso mogli najti ne s sondami in ne s psom. Šele ko sem že izgubljal zavest, me je končno neki pes vendarle nakazal.«

Dobre volje in ne brez ponosa se spominja, kako je prepričeval »stare ase«, da so odobrili poskusno štafetno spuščanje »ponesrečenca« prek severne stene Male Mojstrovke. Dotlej so med vajami spuščali s polic na bližnje melišče, takrat pa je šlo z vmesnimi posadkami in sidrišči v enem samem zamahu z vrha do tal, kot je poslej ob uporabi jeklenic že dolgo v navadi.

Iz časov privajanja na reševanje s starim helikopterjem se spominja, kako so s pilotom **Andrejem Andolškom**, mehanikom **Emilom Stepničcem** in **Emilom Herlecem** nad cesto ob brniškem letališču vadili dviganje ponesrečenca. Zaposlen je bil z vitlom 40 metrov nad tlemi, ko se nikakor ni hotelo izklopiti končno stikalo pogona, medtem ko se je na jeklenici bližal mehanik. Jožetu se je zadnji hip utrnila rešilna misel: s pestjo je kresnil po stikalu in uspel: motor se je ustavil, Emil je bil rešen. Da bi bila mera napetosti polna, se je na cesti pod njimi prav tedaj v polni hitrosti prevrnil avtomobil. Pilot **Andrej** je nemudoma z radijsko postajo poklical UNZ, reševalci so bili hitro pri roki.

Omenja še akcijo, menda naše prvo reševanje v gorah s helikopterjem. Na Malo Poljano pod Tolstim vrhom sta z **Emilom Herlecem** morala po planinko, ki je imela nevarne zdravstvene

težave. V hudem vetru sta skočila iz lebdečega helikopterja in natovorila varovanko, ki so jo kmalu nato prevzeli zdravniki kranjske porodnišnice. Tvegano reševanje se je izplačalo, ostala je živa.

Sedaj je Jože zaslužni član mlade PGRS Jezersko med reševalci, ki so se od otroških dni kalili ob njem in iz planinskih cicibančkov prerasli v udarno alpinistično, smučarsko in reševalsko silo, o kateri je bilo slišati, še preden ji je bila dana samostojnost. Ob ustanovitvi postaje je fantom izrekel laskavo pohvalo tudi pokojni **dr. Tomaž Ažman**: »Če bi me doletela smola, da se ponesrečim, naj bo to na območju, ki ga pokriva jezerska postaja.« — Jože živahno in delovno sodeluje s postajo; kot aktiven gornik in še čil upokojenec pa je veliko v domačih in tujih gorah, kjer po potrebi hitro in večje postori, kar je treba.

»Dvainštiridesetletno delo v GRS ne bo šlo iz mene, dokler bom lahko migal,« pravi in dostavi: »Trenutno pomagam pri prvi pomoči smučarjev-skakalcev.« V tej letenci družini se udejstvuje njegov najmlajši, sin Uroš.

Za konec me je zanimalo, če ve, v koliko reševalnih akcijah je sodeloval. To je težko vprašanje, saj se jih sčasoma nabere veliko, zapiski pa so praviloma pomanjkljivi in netočni. Reševalcem je poglavito to, da opravijo nalogo, vse drugo je drugotnega pomena.

»Sodeč po zapiskih menim, da sem sodeloval v najmanj 200 stenskih, gorskih in smučarskih reševalnih akcijah in veliko teh tudi vodil, nekajkrat pa smo reševali tudi na tujem; če bi jih hotel naštet, bi iz tega nastal dolg seznam, ta pa bi bil brez vsebinskih podrobnosti za bralca prej dolgočasen kot zanimiv.«

Klicu na pomoč se je vedno odzval, tudi bolan ali če je bil na dopustu, tu zanj ni bilo umika, pa čeprav je s tem tudi sebe izpostavljal nevarnostim in možnostim, da se še sam znajde ob ponesrečencu.

Jožetu želim še veliko lepega, naj bo srečen med svojimi domačimi in gorniki. Naj mu bo danih še veliko vzponov in doživetij. Prepričan sem, da mu tega ne želim samo jaz. Pa na zdravje!

Pavle Šegula

Delo planinske skupine Krka v letu 1993 in 1994

Lansko sezono je otvorilo 15 planincev 20. februarja z izletom v Kostonjenco. Za uvod smo se podali v lepo, a slabo označeno Kostonjeviško jamo. Noge so nas od tod nesle pod Opatovo goro. Bilo je kar nekaj snega, zato smo se napotili nazaj na ogled zbirke v kostonjevškem gradu. Navdušil nas je kipar **Franc Gorše** s svojim sramežljivčkom in plesnim parom, tudi stalna vinogradniška razstava in druge zbirke

so vredne ogleda. Mogočna cerkev je prazna — kot sistem, ki jo je opustošil.

20. sušca nas je 7 navdušencev v kraljevsko lep dan popeljal **Tone Kralj**. Avtobus smo zapustili pod Hmeljnikom. Prek Golušnika, Trške gore, Starega gradu in Otočca smo po desnem bregu dolenske lepote odšli nazaj v dolensko metropolo.

25. aprila nas je **Igor Sladič** vodil od Kozjega čez Lovrenc na Lisco. 32 gorolazcev se je v lepem dnevu odlično počutilo.

22. maja je 31 ljubiteljev narave lepo preživelo. Od Sv. Križa so jo mahčili na Rožco, pa na vrh Golice, od koder so se spustili na Pristavo.

Sredi junija sem v deževnem jutru popeljal 24 dežnikarjev na Javornik. Začeli smo v Hotedršici, končali pa v Podkraju. Za konec mokrega dne nas je ob izviru Vipave obsijalo sonce.

Zadnje dni junija je Igor Sladič peljal prespat v šotore izobraževalnega centra v Bavšici 20 gorolazcev. Zgodaj zjutraj so se podali na Plešivec. Bil je čudovit dan in škoda za tiste, ki ne poznajo drugih gora kot Triglav, tam pa je bil mir in še mir.

17. julija sem v sončni pripeki 31 gornikov peljal na Dobrač. V planinskem domu nas je šegavi oskrbnik v zahvalo za ubrano petje nagradil s pletenko žganja. Od začudenja, da se to lahko zgodi varčnemu Nemcu, bi kmalu pozabili iti domov. Ob povratku, ko smo bili že vsi na varnem, pa smo doživeli ploho. Mahali smo jo kar za njo in videli celo paletno mavric, s Kepe pa strašen hudournik. Umirili smo se v Goršetovi galeriji v Svečah. **Gospa Inzkova** — o, ko bi bilo več takih Korošic tudi na tej strani! Kako navdušeno je marnjava o šegavem Francetu! Bogat dan je bil.

V začetku avgusta je ob dvajsetletnici ustanovitve skupine vodil **Franci Somrak** 28 romarjev po Triglavskem gorovju. Prespali so v Vratih, drugi dan so se povzpeli na vrh Triglava, prenočili so v Tržaški koči, tretji dan jih je peljala steza čez Kanjavec do Sedmerih jezer, zadnji dan so se povzpeli čez Štapce in se ohladili v jezeru pri sv. Janezu.

Po veliki maši je spet **Franci** zbral 17-glavo skupino, v večini deklet. Podali so se do Mihovega doma in tam prenočili. Naslednji dan jih je steza vodila do Krnice in nato na Špikov vrh. Spuščali so se skozi Kačji graben.

19. septembra sem zbral samo še tri mokrote vajene duše. Zapeljali smo se do Vršiča in se po Kopiščarjevi stezi skozi okno splazili na vrh Prisanka. Kako je lahko žal tistim, ki so ostali doma! Posebno nagrado smo dobili ob povratku na teme Vršiča: kar dobro prepotene nas je grelo sonce izza Mojstrovke. Dva Šveda sta opazila nevsakdanji dogodek: naše avre v megli!

16. oktobra je Igor Sladič popeljal svoje varovance na Kurešček, Turjak in v Taborsko jamo.